

TITO

Pabloa Titotaj o'nigmadoya'uyate.

Pabloa Titotaj o'nigmadoya'uyate.

1 ^{1,2}Pablo do ijjeý. Diosen ijjeýo Diosen huanaba' Dioseno'da ijkkikay. Jesucristoa me'ta'mona'uyne. Diosen huabaktie'ea'eritaj buttida hua'a kamaknopoe'po nogiti nogiti buttida hua'a kamaknopoe'po kenpa'ti kagkike'po Jesucristoa me'ta'mona'uyne. Diosen huabaktie'ea'eri Diosere kurudyo on'noeonhuahuika'apo. Kenda Diosen huabaktie'ea'eritaj daka' kamanopoe'po Jesucristoa me'ta'mona'uyne. Diosere huaknopoe'eri on'noeonhuahuika'apo Diosa oa'uyate. Huadari kuruderetaj kahued Diosa kenda oa'uyate. Diosnayo da ahue'dik o'e. ³Oyda Diosa e'manoeanhuahuika' hua'a e'manopoea'ta' o'pakpo, Diosen buttida hua'a yamanbatia'pak. Diosa mena'uyne. Dios oro'omeyen dakhuea' e'ka' huanopo'yarea'eri mo'taene. ⁴In beroba' o'nigmadoya'ne, Tito. Do'a Jesucristoen huadak hua'a e'manbatia'pakte iknopoe'uyupo do'huedsi'po konig i'ene. Onere Jesucristotaj oknopone. Apag Dios kenpa'ti Huairi Jesucristoere on'taj metinepahue' menopo'durugpake'. Jesucristo oro'omeyen dakhuea' e'ka' huanopo'yarea'eri mo'taene.

**Creta huagkuta'mejyo
huaknopoe'eritaj yamaboroayti'
yabathuapok. Pabloa
Titotaj ona'uyate.**

⁵Creta huagkuta'mejyo nogyo nogyo huaknopoe'eri ogkupopakika'po

a'tiona'pakya'po a'batadi'keaya'po Apagba' a'peeya'po ogkupopakika'. Kenda do'hua kahue' ijje'uyunig yadakeati' kenpa'ti Cretayo huaknopoe'eritaj aya' huairitone'taj oktie'ea'hued o'nenok nog huakka' jakyo nog huakka' jakyo nogbaya' nogbaya' Cristotaj huaknopoe'eri huatone' huairi huamanmadika'eri yabaktie'eati' konigepo Cretayo ontaj o'ean'uyne. ⁶Be'api' huatone' huairi huamanmadika'eri a'eya'po dakyo' kika'dik ka'nike'. Huadakda o'e aratbuta tinopojka'dik o'nika'. Dakhuea' ogka'. Be'api' kenomeytaj bahuaahue'dik o'ne. Nogtida huatoe tojka'dik ka'ne'. Kenomeyensi'pokon Cristotaj huaknopoe' ka'nike'. Huatone' huairiensi'po huadakda ogkika'nok dakhuea' ogka', aratbuta bahuaahue'dik o'ne. Kenpa'ti huasi'poa huaojtaj huayetere on'nigpejka'nig onig. ⁷Huaknopoe'erien huatioka'eri huairi Diosen o'nepo Diosen kika'dik o'ne. Huadakda kika'dik o'ne. Hua'enda e'nopoe'ta' pakhue' o'nika'. Kenomeynayo diayahue' o'nika'. Borracho ehue' o'nika'. Huabatuktukeri ehue' o'nika'. Huakupe huapakeri konig engaña huaka'eri ehue' o'nika'. ⁸Esoeritaj jakyo kan'taye'po e'bae'ta' on'pakika'. Kenpa'ti huadak ee'ta' on'pakika'. Huadakda e'kika'ta'

on'pakika'. Daka' on'nopo_oepo daka' ogkika'. Diosenba'taj on'nigpejika'. Daka' on'nopoika'po huadaky'o ogkika'. ⁹Buttida e'manmadika' daka' on'pe_edepo oknopoika'dik o'ne. O'noknopo_oepo okbatikhue'dik o'ne. Nog huaknopo_oeri daka' kagkike' 'urudikda manmadikika'dik o'ne. Nogte nama'da o'noknopoika'nigtaj huatioka' huairia on'manmadika'po nopo'korea'dik ya'neapetpi'. Ken konig huaknopo_oerien huatioka' huairi e'huae' yabaktie'ea'.

¹⁰Huakka'da huamanmadika'eri o'nepo huakka'mon judfo aratbuttion huamanmadika'eri o'nenig'a buttida e'manmadika' e'nigpeeta' pakhue' o'nika'. Nama'da on'batia'pakika'. Aratbuttaj nama'da engaña on'magka'po on'manmadikika'.

¹¹Onte'ti nama'da manmadikahue' ka'nike'po ighua'da yamana'. Huakka' huakupe men'yoke'po nama'da e'manmadikapa' on'manmadikika'po hua_oj huaye huasi'popi' Cristotaj jeknopo_o on'batikdeme'te.

¹²Creta huagkuta'mejyo huae'eri huabokerek o'uyate. Huamanbatia'pakeri o'epo, "Creta aratbut da huaa'eri o'nika'. Dakhuea' magkika'dik o'nepo dakhuea' huaka'eri o'ne. Kenpa'da eretbapeta' on'pakpo e'baa'ta' pakhue' o'nika'." Oa'uyate.

¹³Buttida oa'uyate. Konigepo Cristotaj huaknopo_oeritaj ighua'da yamanika'. Onte'ti daka' Cristotaj kanoknopoike'po ighua'da yamanikati'. ¹⁴Judfo aratbuten adhuea'pane'taj nama'da e'tia'pakonhuahua' kentaj nigpeehue' ka'ne'po oknopoehue' ka'nike'. Kenpa'ti Diosen buttida hua'ataj pakhue' huae'eritaj nigpeehue' ka'nike'.

¹⁵Keneri aratbuttaj Dios a'bakkahuea'nok daknopo' on'nopo'toepo, 'urunopo' on'toepo, katepi' on'nopo_oepo huadakda

on'nopo_oepo, huadakda ogkika'apo. Katepi' aypo huaenpi' bape'dik o'nepo, aya'da e'bape' huadakda o'e. Nogomeynayo dakhue'da o'nepo oknopoehue' huae'eri o'nepo, dakhue'da ogkika' dakhue'da on'nopoika' kenpa'ti katepi' huadak dakhue'pi' o'ea' nopoenkahue'da o'nika'. ¹⁶"Diostaj yoknopoey." Nama'da o'nona'nig'a dakhuea' ogkika'po Diostaj oknopoehue' o'nenigtaj aratbuta matinopo_oedik o'nika'. Konig dakhue'da tahuirigda on'makepo dakhue'da o'nika' nog aratbuta matinopo_oedik o'nika'. Diosba'taj nigpeehue'da o'nika'po katepi' huadak kahue'dik o'nika'.

Buttida e'manmadika' daka' oknopo_oedik o'nika'.

2 ¹Huaknopo_oeri huadakda kagkike' Diostaj durugpaka'dik ka'ne' Diosen buttida hua'a yamanmadikika'. ²Tone'bokerek huakka' huamai'hue mayhue' yanika'. Daka' yag'kika'. Huadakda yag'kika', daka' yannopoika', 'urua'da yag'kika', Cristotaj daka' yanoknopoika', Diostaj di' yanika'. Aya'tada di' yanika'. Aratbuta dakhuea' egka'nayo ida diayahue' yane'. Tone'bokerektaj yamaboroay. ³⁻⁵Ettone' huato_o'taj di' kan'maike'po, huasi'potaj di' kan'maike'po, daka' kan'no_opoike'po, huakka'da eretpakhue' ka'nike'po, 'urunopo' kan'no_opotoike'po, jak huasi'poere daka' kan'to_oike'po, huato_o'taj kan'nigpeike'po ettone'tone'a konigda Dios a'paknok daka' kika'dik o'ne, mahuijahue'dik o'ne, huakka' huamai'hue mayhue'dik o'ne. Ken konig ettone'taj daka' yamaboroay. Ken konig ettone' e'kika'nayo Diosba'taj dakhue' huaahue'dik o'neapo, kenpa'ti Diosen Huasi'po Jesucristotaj dakhue' huaahue'dik o'neapo. ⁶Tone'huabo dakteynopo'da yana'. Katetapi' e'toeta' eretpakhue' yanika'.

Daka' yan'nopoika', yamaboroay'ika'.
 7 Aya' ika'po, huadakda yakika'.

Daka' i'kika'nok huabokerek ontaj
 on'tiahuayika'po konigti huadakda
 ogkika'apo. Yamanmadika'po
 buttida yamanmadika', huadakda
 yamanmadika', daka' yamanmadika'.
 8 Ontaj dakhuea' huaahue'dik me'ne'po
 daka' yamanmadika', aya'da i'mana',
 huadakda yamana'. Ken kenomey ontaj
 pakhue' o'nepo, ontaj on'tibira'apo
 dakhuea' huaahue'dik mo'epone.
 Aya'da huadakda i'manmadika'nok
 dakhuea' huaahue'dik mo'epone.

9 Huanaba'a huairitaj yan'nigpeika'
 yamana'. Huairia aya'da ena'te
 kenda yag'kika', yamana'. Kenda
 huairi o'paknig kagkike'. Huairitaj
 keje' onahue'ada yan'nigpeika',
 yamana'. 10 Huairitaj okberehue'
 yanika' yamana'. Huanaba' katepi'
 huairien on'tamatoepo daka'nada
 yan'tamatoika' yamana'. Huanaba'
 huaknopoe'eri huairien daka'
 egkika'nayo Dios oro'omeyen
 huamanoeanhuahuika'erien
 e'manmadika' hua'a huadakda o'e
 aya'ada on'nopoepo.

11 Aya'tada Diosa o'matinepahui'po
 dakhuea' e'ka' o'manopo'yarea'po
 Diosa oro'omeytaj mo'nopoea'uyne.

12 Kenda o'nopoepo dakhuea' kahue'dik
 o'ey o'nopoene. Kenpa'ti nogta'
 nogta' katepi' eretpakikahue'dik o'ey
 o'nopoene. Oy huadakda noika'dik
 o'ey o'nopoene Diostaj o'pakpo
 nigpeika'dik o'ey o'nopoene. 13 Diostaj
 o'nigpeepo oro'omeyen huaboro'
 Diostaj oro'en huamanopo'yarea'eri
 Jesucristotaj oro'omeya' ekpo'
 o'nigika'po. E'tiakte durugda
 o'epone. Diosa bo'huatiakapone
 mona'uyne. 14 Aya' oro'omeyen
 dakhuea' e'ka' abakkahueaya'po
 a'manopo'yarea'po Jesucristo
 oro'omeytaj mo'nigbuey'uyate.

Oro'omey Diosen huabetonig
 a'matoeya'po Jesucristo oro'omeytaj
 mo'nigbuey'uyate. Huadakda e'ka'
 kan'eretpake'po Jesucristo oro'omeytaj
 mo'nigbuey'uyate.

15 Kenda yamanmadikika'.

Huaknopoe'eri huadak kagkike'
 ighua'da yamanika'. Jesucristo
 o'paknok ighua'da yamanika'. Kenomey
 nama'da egka'nayo "Yan'nopo'korea'
 Diostaj yan'nigpee'," utta'da yamana'.
 Daka' uruda e'huae' yamanmadikika'
 yamana'. Be'api' dakhuea' oa'
 tinopoehue'dik mo'epone.

Kenda Creta huaknopoe'eri kika'dik yanika'.

3 1 Gobierno huairitaj
 yan'nigpeika'po okkahuehue'
 yane', yamana'. Huakka' jakyo huae'eri
 huairitaj yan'nigpeika'po okkahuehue'
 yane', yamana'. Katepi' huadakda
 e'huae' yag'kika'po okkahuehue'
 yane', yamana'. 2 Be'tapi' gobierno
 huairitapi' dakhuea' bahuaa'pakhue'
 ya'nepo okkahuehue' yane', yamana'.
 Yan'manoeya'ika'po okkahuehue' yane',
 yamana'. Huayahuaya di' yan'maika'po
 okkahuehue' yane', yamana'. Aya'tada
 daka'nada yan'matinopoe'. Creta
 huaknopoe'eritaj bakkahuehue' yane',
 yamana'.

3 Konigepo a'nenda Cristotaj
 oknopoehued ee'ted oro'omey konig
 Diostaj nopoenkahue' huae'eri o'uyne.
 Diostaj nigpeehue' o'ika'uyne. Nama'da
 huamanmadika'eritaj nama'da
 o'nigpeika'uyne. Konig katetapi'
 o'eretpakika'po dakhuea' o'kika'uyne.
 Nogomeytaj dig o'bahuahuyika'uyne.
 Huayahuaya o'bahua*di*ayika'uyne.
 A'nenda dakhuea'da o'kika'uyne.

4,5 Nogoknayo Dios huadakda o'epo
 oro'omeyen huatioka'eri oro'omeyen
 dakhuea' e'ka' huamanopo'yarea'eri
 o'epo di' mo'ene. Konig huakka'

di' mo'ene. Mo'nopo^oea'po
 mo'nopo'yarea'uyne. Oro'omeyen
 dakhuea' e'ka' bokkahuea'uyne. "Konig
 huadak mo'ene," Diosa mona'uyne.
 Katepi' huadak o'kika'nok Diosa
 nopo'yareahue' e'eada mo'tinepahui'po
 dakhuea' e'ka' mo'nopo'yarea'uyne.
 Oro'omeyennopo' mo'nopo'koyoa'uyne.
 Konig onte'ti huaboa'da e'si'poe'
 Diosa ke'nen Nokireg boyo'ke'uynok
 oro'omeytaj kamanopo'toike'po
 boyo'ke'uyne. Ken konig huabonopo'
 o'epo Diostaj noeonhuahuika'dik
 o'epone. ⁶Oro'omeyen dakhuea'
 e'ka' Huamanopo'yarea'eri Jesucristo
 mo'nigbuey'uynok kenpa'ti
 mo'nigtiona'pakika'nok Diosa
 oro'omeytaj mo'nopo'yarea'uyne.
 Oro'omeytaj ke'nen Nokireg
 dakuapa boyo'ke'uyne.
⁷Dakhuea' e'ka' bokkahuea'po
 "Huadak mo'ene," mone'po Diosa
 huakka' di' mo'uyne. Huakka'
 mo'matinepahui'uyne. Konigepo
 Diosere o'noeonhuahuika'apone
 oro'omey ekpoe' o'nigika'ne.

⁸Kenda ona'nig buttida o'e. Buttida
 o'e daka' yanopoepo huaknopoe'eritaj
 daka' yamanika'. Huaknopoe'eri daka'
 o'noknopopepo huadaknanada kagkike'
 ighua'da yamanika'. Kenda huadakda
 ogkika'po aya'tada huadakda o'neapo
 kenpa'ti aya'tada on'batihuapokapo.
⁹Nama'da batia'pakhue' ka'nike',
 konig huasegada eapa' batia'pakhue'
 ka'nike', adhuea'pane'taj

batia'pakonhuahuikahue' ka'nike',
 Moisesen hua'ataj dakhuea' tia'pakhue'
 ka'nike'. Kennayo dakhue'nada o'e.

¹⁰Be'api' nama'da e'manmadika'nayo
 huaknopoe'eritaj ya'bapoespaka'po
 "Onte'ti nama'da manmadikahue'
 yae'," yana'. Batikhue' ee'nayo
 onte'ti "Yabatik," yana'. Batikhue'
 ee'nayo kentaj yaenpo ke'na onte'ti
 huaknopoe'eri kupopakhue' kae'.
¹¹Konigepo nama'da oknopopepo Diostaj
 dakhuea' o'ka' i'tinopoe.

Pabloa Titotayo'da ona'uyate.

¹²Onte Artemastaj Tiquicotapi'
 ijta'mona'apoy. Ekyede'te Nicópolis
 huakka' jakyo yatiakti', do'te yatiakti'.
 Ayo Nicópolis juju' huae'ok ijika'apoy.
¹³Apolostaj kenpa'ti gobiernoen
 hua'a huanopoe'eri Zenastaj huakka'
 yabatihuapok. Kanhua'udhuahue'po
 kenomeytaj aypopi' huakupepi'
 katepi' on'pak yabayokti'. ¹⁴Nog
 huaknopoe'erien katepi' aypopi'
 taehue' ee'nayo huaknopoe'eri
 huama'buy huadak kanigkike' kenpa'ti
 kan'bayokike'. Daka' yamanopoea'ika'.

**Saludos o'manigta'mona'uy Diosa
 daka' kamagkike' ona'uyate.**

¹⁵Ayada iyo doere o'nepo saludos
 o'manigdikta'mona'ne. Oro'omeyen
 huadi'da huaknopoe'eritaj saludos
 yamana'. Diosa aya' opudomeytaj daka'
 kamagkike', ken.